

Буртак А. В., курсант 4-го курсу навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент **Шаповал Л. І.**

ПРАВОВІ ПОЗИЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Визнання та захист соціальних і економічних прав людини та громадянина – головна мета і найважливіший інструмент сучасної розвинутої конституційної, правової держави, що прагне забезпечити економічну свободу, добробут, гідність, здоров'я людей, позбавити їх від згубних наслідків фінансово-економічної, державно-політичної кризи та будь-яких інших нестатків у суспільстві. Захист соціальних та економічних прав і свобод людини означає визнання їх абсолютного авторитету як основоположної мети розвитку громадянського суспільства й держави в Україні. Але поки правова культура та психологія населення не набуде міцних позицій у контексті ідеї прав людини, яка об'єднає все суспільство, важко буде домогтися розвитку соціальної держави.

Сьогодні захист прав людини та громадянина визначають як одну з невід'ємних ознак сучасної держави. Причому забезпечення реальності таких прав є своєрідним індикатором сталості й зрілості такої держави. Ця позиція є результатом поступового становлення державно-правових поглядів у напрямі визнання людини, її прав, свобод і законних інтересів найвищою соціальною цінністю, орієнтиром у діяльності держави й усіх суспільних інститутів.

Можна стверджувати, що в кожній державі центральним правовим інститутом є саме інститут власності. Його регламентація визначає характер регулювання інших інститутів цивільного права. Водночас інститут власності є одним із найбільш динамічних правових інститутів.

Більше того, власність посідає ключове місце в суспільному та приватному житті громадян. Практично кожна людина протягом свого життя стикається з тими чи іншими проблемами, пов'язаними з її власністю. Крім цього, власність – це той базис, який гарантує життєздатність економіки держави, забезпечуючи існування й розвиток суспільства загалом.

Як відомо, повноцінний режим захисту права власності можливий за умови належного дотримання міжнародно-правових доктрин, напрацьованих міжнародним співтовариством у національних правових системах. Міждержавні відносини у сфері захисту права власності мають певну специфіку, зумовлену різними підходами держав до регулювання цієї сфери правовідносин. Цим пояснюється те, що міжнародні договори, які містять норми права в цій сфері, зазнали ускладнень під час формування й розвитку під безпосереднім впливом доктрини міжнародного права на різних етапах історичного розвитку.

Право на вільне володіння власністю цілком закономірно закріплено в одному з фундаментальних європейських міжнародних договорів – Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року. Остільки документ закріплює перелік найбільш важливих для людини суб'єктивних прав, його слід вважати фундаментом усього комплексу міжнародно-правового регулювання в галузі прав людини, її законних інтересів та потреб, відправною точкою на шляху цивілізованих європейських держав до втілення в життя загальнолюдських цінностей. Підписана в Римі десятима європейськими державами Конвенція нині налічує 47 держав, які є її повноцінними сторонами.

Завдяки ратифікації Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод було впроваджено один із найбільш впливових і унікальних механізмів захисту прав людини в Європі. Унікальність цього механізму зумовлена тим, що на відміну від правових систем з класичним прецедентним правом, європейська система захисту прав людини постійно пристосовується до новел у суспільних відносинах. Конвенція, як неодноразово було зазначено в рішеннях Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), – це живий механізм, що постійно розвивається, якому повсякчас доводиться знімати напруження

між правовою певністю, послідовністю тлумачення й новими обставинами.

Оскільки Україна зобов'язалася дотримуватися прав людини відповідно до міжнародних норм, вкрай необхідна організація систематичного вивчення держслужбовцями, передусім суддями, рішень Європейського суду. Це допоможе швидше «інтегрувати» менталітет представників влади. Без усвідомлення та застосування принципів європейської демократії, зокрема чиновниками, Україна не може бути повноправним членом сім'ї європейських народів, попри всі свої електронні декларації та географічне положення.

Серед скарг, поданих до ЄСПЛ, чільне місце посідають скарги про порушення права власності. Одна з перших справ проти України, розглянутих ЄСПЛ, також була пов'язана саме з порушенням права власності. Статистика свідчить, що кількість позовів до Європейського суду з прав людини в Страсбурзі від українських громадян кожного року зростає. Це означає лише те, що в нашій державі порушуються права людей. У Страсбурзі зазначають, що в Україні механізм виконання рішень ЄСПЛ перебуває на низькому рівні. Так, постійно виникають затримки у виконанні рішень ЄСПЛ, трапляються навіть випадки неможливості їх виконання. Європейський суд вважає, що причиною затримок у виконанні остаточних рішень полягає в існуванні низки різних дисфункцій у правовій системі України.

У законодавстві України, яке стосується виконання рішень ЄСПЛ, відкритими залишаються питання: відповідальності за невиконання або неналежне виконання таких рішень; нормативного обґрунтування цієї відповідальності; чіткого окреслення повноважень органів, котрі мають здійснювати перевірку виконання рішень Суду й реагувати на порушення у сфері застосування Європейської конвенції. У питаннях застосування конвенції національними судами під час виконання рішень ЄСПЛ активнішу позицію повинна мати судова влада, особливо Верховний Суд України, який має ініціювати використання цього документа й практики ЄСПЛ, що дало б змогу інтенсивніше імплементувати міжнародні стандарти захисту прав людини в нашій країні.

Адже згідно зі стандартами Ради Європи кожне з прийнятих ЄСПЛ рішень відображає загальний рівень правової

культури держави й впливає не тільки на право, а й на розвиток національного законодавства країн – учасниць конвенції. Тож продовження вдосконалення правового, організаційного та інституційного регулювання у сфері виконання рішень ЄСПЛ є для України нагальним.

З урахуванням об'єктивних та суб'єктивних обставин прийнято вважати, що саме судова влада держави є основою захисту прав особи та їх відновленню у випадку порушення. Ефективний судовий захист сприяє підвищенню рівня довіри до судової гілки влади. Саме з таких міркувань, Європейський суд з прав людини є і має залишатися гарантом захисту прав і свобод людей, справедливих рішень та останньою важливою інстанцією для відновлення порушених прав.

Касяненко Д. М., студент-випускник
Національної академії внутрішніх
справ, магістр права

Науковий керівник: професор
кафедри конституційного права та
прав людини Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, професор *Камінська Н. В.*

АНЕКСІЯ КРИМУ: ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ТА ЮРИДИЧНІ НАСЛІДКИ

Реалії сьогодення демонструють нам на низку чинників, які цілком можна вважати злочинами міжнародного характеру. Останніми роками саме ці злочини привертають увагу не лише науковців, а й політичних, громадських, міжнародних та інших спільнот. Слід зауважити, що питання, пов'язані з поняттями «міжнародний злочин», «агресія», «злочин проти миру та безпеки», є досить актуальним та нагальними. Це стосується не лише правильного тлумачення, а й оптимального розуміння цієї категорії злочинів. Беручи до уваги приклад анексії Криму, розкриємо не історичні чи політичні витоки цієї проблеми, а міжнародно-правовий аспект, адже саме це дасть змогу правильно визначити дії, які відбуваються в нашій державі та належать до міжнародних злочинів.